

VERITAS

historická společnost pro aktualizaci odkazu
české reformace, o. s.

EDICE TOLERANČNÍCH PŘIHLÁŠEK

Přihlášky k evangelickým církvím
na základě povolení tolerančním patentem
v letech 1781–1782

země:

ČECHY

kraj:

5.

LITOMĚŘICE

DRUHÉ, DOPLNĚNÉ A OPRAVENÉ VYDÁNÍ
TELČ 2014

ISSN 1802-2995

9 771802 299008 >

Kontakt na vydavatele a distributora druhého vydání tohoto svazku:

VERITAS, historická společnost
Kontaktní adresa jednatele:
Kpt. Jaroše 1109/26
289 22 Lysá nad Labem
CZECH REPUBLIC, E. U.
☎ (+420) 607 645 333
Email: veritas@evangnet.cz
Internet: <http://veritas.evangnet.cz>

Druhé, doplněné a opravené vydání:

© **VERITAS 2014**

Tištěná verze Edice tolerančních přihlášek: ISSN 1802-2995

On-line verze Edice tolerančních přihlášek na Internetu: ISSN 1802-3002

Mapa © VERITAS 2014

Mapové podklady:

© Etnologický ústav AV ČR, v.v.i. a © Adam Horálek

© ArcČR, ARCDATA PRAHA, ZÚ, ČSÚ, 2012

(Elektronická verze druhého vydání tohoto svazku edice je ke stažení na uvedené internetové adrese. Na stejném místě lze nalézt i objednávkový formulář tištěné verze.)

Vážený čtenáři,

Edice tolerančních přihlášek, jejíž další svazek se ti dostává do rukou, není edicí v přísném slova smyslu. Nejde zde o doslovný záznam původního písemného projevu se všemi jeho nesrovnalostmi, odchylkami a chybami. Záměrem této práce je zpřístupnění dosud v úplnosti nezpracovaných a nevydaných přihlášek evangelíků v Čechách a na Moravě po vydání tolerančního patentu roku 1781 včetně dostupné základní průvodní agendy. Úplné texty (respektive překlady z němčiny či latiny) jsou označovány písmenem „T“, regesta písmenem „R“.

Při přípravách edice jsme zjistili značné rozdíly mezi jednotlivými kraji tehdejšího správního rozdělení Čech a Moravy i mezi menšími správními celky – velkostatky, které po soudobém způsobu rozlišujeme na panství a statky. Proto postupujeme důsledně podle tehdejších krajů a snažíme se rekonstruovat specifickou vývoje na daném území.

Základním zdrojem edice Litoměřický kraj byly archivní materiály uložené v NA Praha, signatury Č. Gub. Publ. G1/1, a v SOA Litoměřice, Vs Roudnice, signatura II/5/15. Vzhledem k tomu, že jde o edici základních pramenů, bylo by neúměrné zatěžovat tuto řadu odkazy na literaturu. Je však dobré upozornit na možnost porovnávat uvedené údaje se vším, co se této problematiky týká, ve třech okruzích.

Jde jednak o vlastivědnou regionální literaturu v nejširším slova smyslu, o historická zpracování zejména evangelických autorů, doplněná někdy i doklady rané toleranční doby, a konečně přímo edice části tolerančních přihlášek, vesměs ovšem soustředěné pouze na určité území bez souvislosti s ostatními oblastmi.

Tato práce je výsledkem společného úsilí autorského kolektivu, který existoval s různými obměnami, které přináší život (nemoc, úmrtí – ale i příchod nových zájemců), od roku 1979. Tento kolektiv tvořili: †JUDr. Bednařík Karel, †ThDr. Burian Ilja, †Doubek Jaroslav, †Hájek Jiří, †Hájek Josef, †Hejda Jan, †Mgr. Hejl Miroslav, †Chrastek Bohuš, PhDr. Janásová-Volková Kateřina, †Kalus Vladimír, Kovářiček Václav, †Maděra Vratislav, ThDr. Melmuk Jiří, doc. PhDr. Melmuková-Šašecí Eva, ThDr. Melmuk Petr, Th.D., †ThB. Novák Josef, †Novotná Miloslava, Rychetská Miloslava, †Rychetský Čestmír, PhDr. Ryšavá Lia, †Ryšavý Josef, †dipl. tech. Řičař Kristoslav, †Sedlák Vlastimil, †Schupplerová Jiřina, †Šilar František, Ing. Šilar František, †Turková Zdena.

Z kolektivu 27 uvedených spolupracovníků většina už zemřela, řadě dalších zdravotní stav nedovoluje v práci pokračovat. V této situaci je povinností zbývajících předat výsledky dlouholetého úsilí dalším zájemcům o historii.

Celou práci v předlistopadovém období (prakticky do konce roku 1989) zaštiťovala účinně a s porozuměním Synodní rada ČCE, která hradila i značnou část materiálních nákladů spojených s touto činností a edici vydávala.

Potom vyšel v roce 1996 v podstatě stejným „samizdatovým“ způsobem ještě jeden svazek (tři české kraje a Města Pražská v prvním vydání). Jeho vydání umožnil zejména příspěvek farního sboru ČCE Praha Kliment. Další pokračování uvázlo na ekonomických problémech.

Od dílu Královéhradecký kraj, vydaného roku 2004, převzala péči o pokračování edice historická společnost VERITAS, konkrétně kromě doc. PhDr. Evy Melmukové a Miloslavy Rychetské dva členové jejího výboru ThDr. Petr Melmuk, Th.D., a Mgr. Miroslav Soukup. Účinnou spoluprací dále přispěli Václav Břichňáč, Ing. Jan Mašek, Ing. Dobromil Rychetský, Mgr. Alois Sassmann, Ing. Michal Soukup, Bc. Marta Soukupová, Eva Turková, DiS., Žofie Vobrová, Jana Fučíkovská, Michal Neděla, Roman Močička, Mgr. Jan Dlask, Ph.D., Petra Dvorská, Jarmila Nekovářová, Marta Bartušková a Ing. Vlasta Pávová. Přešlo se na digitální publikace, z nichž je samozřejmě možné pro zájemce, kteří si to přejí, opatřit tištěný text. V tomto období byla vydána druhá aktualizovaná vydání edice pro Táborský kraj a Města Pražská. Nově byla zpracována edice Mladoboleslavského kraje.

Od roku 2008 (nové, zcela aktualizované vydání Berounského kraje) se organizace práce mění v tom smyslu, že redakcí všech edic jsou pověřeni níže uvedení členové historické společnosti VERITAS, kteří budou za účasti dalších spolupracovníků pokračovat v započatém díle, téměř třicetiletém úsilí mnoha badatelů.

doc. PhDr. Eva Melmuková-Šašecí
ThDr. Petr Melmuk, Th.D.
Mgr. Miroslav Soukup
Žofie Vobrová

OBSAH A PŘEHLED

Úvodní informace.....	7
Celokrajská agenda.....	8
město Litoměřice	0
statek Keblice	0
statek Čeřeniště	0
pevnost Terezín	0
statek Vrbičany	0
panství Brozany nad Ohří .....(v rámci panství Roudnice nad Labem) ¹	
panství Čížkovice a Třeбенice	0
panství Libochovice	13 (1783)
statek Orasice	0
panství Vršovice	0
panství Libčeves	0
statek Bělušice	0
statek Třebívlice	0
panství Dlažkovice	0
statek Boreč	0
panství Lovosice	0
panství Hliňany	0
panství Trmice	0
panství Teplice	0
panství Milešov	0
panství Bílina	0
panství Kostomlaty pod Milešovkou	0
panství Křemýž	0
panství Světec	0
panství Duchcov	0
panství kláštera Osek	0
panství Krupka	0
statek Soběchleby	0
panství Chlumec	0
město Ústí nad Labem	0
panství Všebořice	0
panství Krásný Les	0
panství Krásné Březno (Březnice)	0

1 Panství náleželo od roku 1617 rodu Lobkowiczů, bylo v podstatě vtěleno do jejich panství Roudnice nad Labem, kde tento rod sídlil. Proto je měštys Brozany n/O v pramenech všude uváděn jedině v rámci dominia Roudnice n/L.

panství	Děčín	0
panství	Ostrý	0
panství	Bynovec	0
panství	Česká Kamenice	0
panství	Lipová	0
panství	Šluknov	0
statek	Schirgiswalde (Šerachov)	0
panství	Rumburk	0
panství	Sloup v Čechách	0
panství	Zahrádky (Nový Zámek)	0
statek	Stráž u České Lípy (Schönborn)	0
panství	Horní Libchava	0
panství	(Horní) Police	0
statek	Markvartice	0
panství	Benešov nad Ploučnicí	0
panství	Konojedy	# (1783)
panství	Stvolínky	0
panství	Sukorady a Snědovice	0
panství	Chcebuz, Drahobuz a Liběchov	0
panství	Liběšice (Ústěk) a statek Nučnice	13 (1783)
statek	Starý Týn	0
statek	Třebušín	0
panství	Velké Březno	0
panství	Svádov	0
panství	Střekov	0
panství	Velké Žernoseky a Libochovany	0
panství	Kamýk	0
statek	Žitenice	0
statek	Třeboutice (Křešice)	0
panství	Ploskovice	0
panství	Zahořany	0
panství	Encovany	0
panství	Roudnice nad Labem (Rakovnický kraj) – jen území v Litoměřickém kraji ...10	
panství	Doksany a statek Březno (Rakovnický kraj)	# (1783) ²

2 Statek Březno (Kleinpriesen) patřil k panství kláštera premonstrátek v Doksanech v Rakovnickém kraji. Ves Nové Kopisty (Deutschkopist) byla v únoru 1780 odkoupena státem. V roce 1781 domy stojící na území budoucí pevnosti Terezín strženy a západně, blízko vsi Lukavec, založena nová obec se stejným jménem. Doksanský klášter zrušil Josef II. roku 1782. Statek Březno připadl později panství Lovosice. Nové Kopisty jsou v edici v roce 1783 uváděny v souladu s dobovými výkazy ještě v rámci původního statku Březno (resp. „Březno a Nové Kopisty“).

Statistiky	19
Rejstřík obcí	27
Rejstřík příjmení	27
Seznam užívaných zkratk	28
Seznam úředních osob účastných při jednání	29
Poznámky ke zpracování Litoměřického kraje	29

ÚVODNÍ INFORMACE

Historický vývoj v kraji do konce roku 1782, mimořádně s přesahem do roku 1783

Litoměřický kraj jako jeden z českých krajů, pro něž nebyl toleranční patent vůbec určen, byl značně vzdálen od informačních zdrojů na Moravě v Brněnském kraji. O existenci patentu se v tomto kraji dověděli včas v roce 1782 jen nemnozí. Pokud šlo o české obyvatelstvo, týká se tato možnost pouze evangelíků z několika obcí na jihu kraje, které náležely k velkostatku Roudnice nad Labem v sousedním Rakovnickém kraji. Tam přišla zpráva, putující po toku Labe, počátkem února 1782. K jednání tamních evangelíků se pak ihned připojilo i několik rodin a jednotlivců z obcí Vědomice a Lounky. Obrátili se na svou vrchnost v Roudnici, která příslušný seznam poslala krajskému úřadu v Litoměřicích. Teprve tehdy poslal kraj toleranční instrukce na panství, které navíc do jeho správního celku svým sídlem ani nenáleželo, ovšem se žádostí o jejich urychlené vrácení.

Vzápětí byl ustanoven i duchovenský komisař přímo z litoměřického římskokatolického církevního centra a povinná akce mohla započít. Litoměřický biskup totiž po tom, co byl informován o novém nařízení týkajícím se slavnostních přihlášek, ihned zareagoval, a v dopise guberniu oznámil, že pro tento účel jmenoval dva duchovenské komisaře, pro něž vypracoval podrobné instrukce (které přiložil). Václav Heller se tak mohl okamžitě odebrat do Mělníka na panství Hořín (Mladoboleslavský kraj) pro přijetí přihlášek z obcí náležejících litoměřické diecézi, a mohl i zapsat další poddané, kteří náleželi k arcidiecézi pražské (tam ještě nebyli duch. komisaři jmenováni). Byl připraven okamžitě odjet i k přijetí přihlášek v Lounkách a Vědomicích, musel ale počkat, až vrchní Herdiborský bude hotov s přihláškami z větší části Roudnického panství v Rakovnickém kraji. Zprávy o dalším průběhu přihlášek nejsou bohužel k dispozici. Nezbyvá proto, než rekonstruovat vývoj příštích měsíců na základě zachovalých statistických hlášení. Ta jsou dvojího typu: konsignace přihlášených osob a tabely s počty těch, kteří se přihlásili jednotlivě, tj. podrobili se slavnostním přihláškám. Protokoly ze slavnostních přihlášek se ale nedochovaly. Rozdílné počty mezi oběma výkazy lze vysvětlit tím, že u slavnostních přihlášek byly také děti, ovšem pouze ty starší. Ve jmenném seznamu jsou však uvedeny všechny děti bez rozlišení věku.

V té části Roudnického panství, která se nacházela na území Litoměřického kraje, se v červnu a červenci 1782 přihlásili ještě i evangelíci z městyse Brozany nad Ohří. Také zde jsou rozdílné počty u jmenného seznamu a jednotlivých přihlášek. (U slavnostních přihlášek bylo tedy i 5 chlapců a 2 dívky, kteří byli ve jmenném seznamu uvedeni jako děti.)

Vzhledem k tomu, že toleranční patent nebyl skutečně obecně publikován, došlo totiž v odlehlém Litoměřickém kraji k tomu, že se tamní němečtí evangelíci (v líčení dle časopisu Litoměřický posel označovaní také jako husité) na Liběšickém panství (Úštěk) hlásili po termínu, tj. až v roce 1783; zmeškali tím termín o sedm dní. Pro úplnost proto přidáváme informaci o přihláškách v roce 1783 (tehdy už bylo vyžadováno šestinedělní cvičení), a tabely až do konce roku 1783 pro celý Litoměřický kraj.

Souhrn poznatků na základě přehledu vývoje v roce 1782 v Litoměřickém kraji:

1. V Litoměřickém kraji v české zemi nedošlo vůbec k oficiálnímu vyhlášení tolerančního patentu instanční cestou, zprávy o něm závisely na možnostech informací evangelíků klasickou polabskou cestou.
2. Prováděcí orgány (krajský úřad, vrchnostenský úřad, duchovenský komisař) se snažily jednoznačně o likvidaci zákonem tolerovaných církví a využívaly k tomuto cíli všech svých možností.
3. Přednostně a zpočátku jediné bylo informováno středisko související správně s Rakovnickým krajem.
4. Návaznost na českou reformaci se obráží v původních přihláškách, kde jsou evangelíci označeni jako husité, o husitech se hovoří dokonce i ve zprávách o tvořícím se německém tolerančním sboru v Habřině.
5. Německé evangelické středisko na panství Liběšice (Úštěk) bylo ještě koncem roku 1782 velmi pravděpodobně informováno nikoli ze Saska, ale z tvořícího se sboru ve Ctiněvsi v Rakovnickém kraji.

CELOKRAJSKÁ AGENDA

1. Hlášení litoměřického biskupa o ustanovení duchovenských komisařů pro přijímání přihlášek (3.2.1782)..... 8
2. Hlášení biskupské kanceláře, že se duchovenský komisař Václav Heller (Wenzel Heller) odebral na žádost lobkowiczského panství na Hořín (Mělník) k přijetí přihlášek (4.3.1782)..... 10
3. Odpověď kraje guberniu na zasláný seznam pastorů (21.4.1783)..... 10

1. HLÁŠENÍ LITOMĚŘICKÉHO BISKUPA O USTANOVENÍ DUCHOVENSKÝCH KOMISAŘŮ PRO PŘIJÍMÁNÍ PŘIHLÁŠEK

NA Praha, Č. Gub.
Publ. G1/1, kart. 702

Zpráva litoměřického biskupa Českému guberniu 3.2.1782

T: Potom, co bylo jeho c. k. Majestátem v záležitosti náboženské tolerance nejmilostivěji rozhodnuto, že přihlášky celých obcí nebo jen hromadně provedené ještě neplatí jako důkaz, nýbrž je nutné, aby všichni přihlašující se nekatoličtí poddaní byli znovu předvoláni na úřad nebo magistrát a zde jednotlivě, v přítomnosti k tomu ustanoveného duchovního, byli dotazováni, jaké je jejich náboženství, vlastní články víry, krátce a závazně na pochybnosti. O tom se zapíše prohlášení, poddanému se přečte a nechá od něj podepsat. Proto jsem z mně podřízených duchovních některé umírněné a v této věci zběhlé muže k tomu účelu vyvolil, a zároveň je poslušně obeznámil s instrukcemi, které pro ně byly navrženy. Proto jsem v souhlase s tímto nejvyšším c. k. rozhodnutím k této záležitosti vyhlédl dva konzistoriální rady Františka Pillera (Franz Piller) a Václava Hellera (Wenzel Heller), jako rozumné, umírněné a schopné jednotlivá náboženství rozlišit podle jejich zásad duchovenské komisaře, a navrhl pro ně přiloženou instrukci, kterou vaším knížecím milostem, excelencím a nejmilostivějším c. k. guberniu podle výše uvedeného nařízení z 30. ledna a obdrženého 1. února mně milostivě vydaného tímto poslušně posílám, a zároveň sděluji, že od publikování nařízené náboženské tolerance, díky Bohu, dosud žádný neodpadl od pravého katolického náboženství a nepřihlásil se k jinému náboženství nebo sektě [míněna jiná křesťanská vyznání, neboli konfese], však ale přicházejí sem občas nějakí protestanti ze Saska a žádají vyučování v katolické víře, které se jim rádo uděluje.

Litoměřice 3. února 1782

v úctě Emanuel Arnošt (Emanuel Ernst)
biskup

1.a příloha – Instrukce pro duchovenské komisaře od litoměřického biskupa (3.2.1782)

T: Instrukce pro komisaře vyslané v záležitosti náboženství od litoměřického biskupa Emanuela Arnošta (Emanuel Ernst) S. R. I. [svatě říše římské] hraběte z Valdštejna

Nejpřednější naší starostí a přáním je zachovat stádce Páně v jednotě katolické víry a čistotě nauky. Z pouhé laskavosti Boží bylo naší diecézi dopřáno, že nikdo z obyvatel se nepřihlásil k jinému náboženství buď k helvetskému nebo jiným protestantským sektám. Je však třeba s veškerým úsilím a uměním bdít nad stádcem, aby bylo zachováno v naší diecézi s pomocí Boží v předsevzetí této svatě víry a aby se nezdařilo při jakékoli příležitosti ovce Kristovy zmýlit z cesty pravdy, a když se zjistí pomýlení, aby byly vráceny tím rychleji do ovčince, odkud vypadly, čím více tím opuštěná stezka zůstane otevřena. Ať nechybí vůdcové, kteří by ukázali cestu návratu.

Proto, aby bylo co nejdříve vykonáno toto tak prospěšné dílo podle císař. král. majestátu nejmoudřejší rady a nejmilostivějšího nařízení, předáváme těmto našim komisařům v záležitosti náboženství následující instrukce a nařizujeme přesně dodržovat způsob provedení, a to

1. především doporučujeme oběma svým komisařům při jednání s jednotlivci postupovat s mírností, trpělivostí a vnitřní horlivostí srdce, aby kdokoli odpadá od samospasitelné víry rozeznal a nejvyšší mírností byl přesvědčen jejich rozum, a byli navraceni do ovčince Kristova, a lépe vyučeni. Je třeba být pamětlivi toho, že víra je dar Boží, ne lidský výdobytek, ale od Otce světél s shůry z milosti daný. Proto,
2. v případě, že by se někdo vloudil přihláškou k některému v císař. král. tolerančním patentu uvedenému náboženství [křesťanské konfesi], tedy se mají naši komisaři horlivě věnovat se vši mírností tomu vyzvědět od něho, jakého byl dosud náboženství, dříve než se rozhodl změnit zděděné náboženství za jiné, protože někteří snad jsou mdlého rozumu, co je náboženství, co katolická nauka, o které základy se opírá. Jsou-li neznalí nebo kolísající či posud nebyli

vyučování, je třeba mírně zjistit, zda byli dříve jako katolíci dostatečně vycvičeni v základech víry, zda vědí, co učí katolické náboženství, jaká je jeho hodnota, jaká spolehlivost, jakou odměnu lze očekávat a jaká je zaslíbená. Kdo je ustanovil a založil? Syn Boží přikázal apoštolům, aby je po celém světě kázali pro získání věčné spásy.

3. Rovněž ať s laskavostí zjišťují, kdo cítí pro sebe břemeno či obtížnost katol. náboženství, které náš spasitel za jeho rozkošné a břímě lehké zjevně prohlašoval, všem lidem, kteří chtějí jít cestou spásy, doporučují. Jestliže se objeví nějaké obtíže, je třeba beze všeho zastrašování to srdečně vysvětlit, ne člověka od jeho obtíží a pochybností teprve v nějakém příštím jednání rozvázat.
4. Objevují se snad jiní uchvácení fanatismem, kteří chtějí přejít k jiné sektě, o níž nemají žádnou hlubší znalost. Nemohou zdůvodnit svou zvrácenou vůli žádným moudrým přesvědčením nebo vysvětlit rozumně svůj blud; jsou nedosti schopni rozhodovat o dogmatech a člancích opačné víry. Co však slyšeli od jiných, nebo co jim bylo čteno, si udrželi v paměti a ujišťují, že se jim to líbí. Těch je nutno se mírně zeptat, zda vědí, co obsahuje a učí náboženství, ke kterému se zamýšlejí připojit. Jaká jsou jeho dogmata a obřady? Jestliže budou shledáni jako naprostí neznaanci, budou je komisaři snadněji moci navrátit k zdravému učení. A když naleznou mysl nakloněnou k přijetí sémě katolické nauky, uleví se nesnadností, vrátí se rozum schopný chápání a zažehne se v něm světlo víry. Tím snadněji se zbaví zbytečných úzkostí a rodících se bludů. Kdo však
5. důvody své bludné nauky hájí a pravdu dogmat katol. církve otevřeně napadají, mají se (míněno komisaři) snažit vytrvale zkoušet a potírat jejich argumenty, ale ne z hodnosti komisaře, nýbrž s trpělivostí a dlouhočekáním. Když k tomu dojde ve stejném místě, je třeba zjistit, jak dlouho jsou v tom bludu. Při této příležitosti poznat lépe sektu, kdo je vyučen v bludu a upadl v kacířství. Zda jde o tradici vlastních rodičů a předků či domácích, kdo působí v tom záhubném bludu? Či byl od jiných zlovolných lidí sveden a přesvědčen? Či snad byl zkažen četbou knih?
6. Jestliže byli nakaženi falešným učením z čtení knih, je třeba se ptát: zda je silně přesvědčen o tom, že tato falešná dogmata jsou pravá a mají být přijímána jako Boží víra? či pouze pochybuje a pátrá nemnoho v pravdě? v čem spočívají hlavní pochybnosti, s nimiž není schopen se vyrovnat, aby se osvobodil? V takovém případě je nutno vysvětlovat bludy proti katol. nauce jasně, fundovaně, přizpůsobit se chápání a vnímání každého člověka, jednat s ním odděleně od ostatních, aby se zabránilo veškeré lži, přetvářce a usilování ostatních, ale sama prostá pravda s křehkostí svědomí kohokoli zřetelně pronikla, byla zjevná.
7. Byli snad mnozí, kteří byli svedeni falešným míněním, které se obávají otevřeně odhalit, zmítají se v pochybách. S nimi je třeba jednat se vši mírností, aby svobodně s důvěrou bez jakéhokoli nátlaku předložili k moudré radě to, co tíží jejich svědomí, a vyslechnout to se vši laskavostí. Jestliže totiž nemocný chce být uzdraven, musí lékaři povědět o příčinách své nemoci a jejím počátku, stejně důležité je spontánně odhalit pochybnosti o víře a náboženství, nemá-li být ohrožena věčná spása.
8. Často u druhého z manželů, z nichž jeden je nakažen kacířstvím, je třeba zjistit, zda manželce bylo známo kacířství jejího manžela a obráceně. Týká se to i dospělých dětí. Zda na to zaplétání se s bludy manželského partnera či dětí upozorňovali, jakým způsobem? Oběma je třeba pomáhat co nejúčinněji duchovními léky.
9. Tam, kde není žádné pokrytectví, ale bloudící upřímným srdcem jsou přiváděni k poznání náboženství, dostatečně činí komisaři, když lahodně a k mírnosti uspořádaným oslovením si získají lásku a důvěru se vši trpělivostí a dlouhočekáním bez trpkosti slov, aby místo lásky si nezpůsobili nepřátelství a odpor. To dílo totiž, které vedeme a pokládáme za poslání v naší péči, je pouze pro prospěch a odměnu duší, což jediný syn Boží svou láskou může vědět a zhodnotit.
10. A jestli některý pastýř chce své ovce udržet v poznání, mají zjistit komisaři od místního faráře, zda na tom, kdo se chce přihlásit k jiné sektě, pozoroval alespoň vnější znamení katolíka? Zda je dostatečně vzdělán v křesťanské nauce, a zda ji upřímně zachovává, zda koná každoroční velikonoční zpověď? Jaký je jeho způsob života a rozhovor se spoluobčany. Zda snad byl někdy dříve podezřelý, otcovsky napomenut k návratu? Zda s jiným promýšlel změnu náboženství za použití četby knih a zvrácených kázání?

11. V případě odmítání a zřejmé zatvrzelosti, když všechny prostředky s veškerou mírností a dlouhočekáním pro ozřejmování pravdy se zmaří, když se nechce přijmout žádná znalost nauky, ale když se setrvává v odmítání pro pýchu a zatvrzelost srdce, buď ponechán sám sobě a poručíme ho modlitbami milosrdnému Bohu, v jehož rukou je srdce lidské. Když nebyla zmenšena tvrdost jeho srdce, je třeba ho s jemností propustit.

Ostatní přenecháváme moudrosti obou našich komisařů v okolnostech týkajících se věci nebo osob v jakémkoli zvláštním případě, aby podle svého uvážení jednali, starali se o ně a vyhledávali pouze prospěch duší, a to, jak znovu doporučujeme, s mírností a vnitřní horlivostí. Je třeba, abyste, nejmilejší, pracovali o obrácení těch, kteří umíněně setrvávají v herezi, aby přesvědčivých důkazy a osvícením rozumu za přispění Boží milosti snáze odložili své bludy a aby do nich znovu neupadli, mají se jim opatřit vhodné léky. Budete také jednat s bloudícími, neznalými a kolísajícími ve víře, aby vyvázli dostatečně poučení; i jim bude třeba zajistit kromě poučení a výkladu nauky víry i prostředky nezbytné ke spáse. V obojím tomto úkolu máme ve vás velkou důvěru a horoucně vyprošujeme, aby vaše horlivá práce pro prospěch duší byla jednou štědrým Dárcem všeho dobra dle zásluhy odměněna.

**2. HLÁŠENÍ BISKUPSKÉ KANCELÁŘE, ŽE SE DUCHOVENSKÝ KOMISAŘ
VÁCLAV HELLER (WENZEL HELLER) ODEBRAL NA ŽÁDOST
LOBKOWICZKÉHO PANSTVÍ NA HOŘÍN (MĚLNÍK) K PŘIJETÍ PŘIHLÁŠEK**

NA Praha, Č. Gub.
Publ. G1/1, kart. 702

Zpráva litoměřické biskupské kanceláře Českému guberniu 4.3.1782

T: Boleslavský krajský úřad nám oznámil 2. t. m. ta místa na knížecím lobkovickém panství [Hořina] Mělníku, kde se přihlásili poddaní k tolerovanému náboženství, a duchovenský komisař Václav Heller (Wenzel Heller) se tam již odebral 3. t. m., aby přijal jednotlivé přihlášky poddaných. Litoměřice, biskupská kancelář 4.3.1782

Vavřinec Slavík (Laurentius Slavik)
oficiální generální duchovenský vikář biskupské litoměřické konzistoře

3. ODPOVĚĎ KRAJE GUBERNIU NA ZASLANÝ SEZNAM PASTORŮ

NA Praha, Č. Gub.
Publ. G1/1, kart. 712

T: Vaše ctěné gubernium sem zaslalo seznam luterských a helvetských pastorů na výběr pro ty, kteří propadli svému bludu. V tomto kraji ještě není 500 osob, pro které by podle předpisu mohl být vybrán pastor, avšak už po termínu ještě se prohlašují ještě poslední žadatelé k oněm sektám, není proto pro tuto oblast pomýšleno, leda na nejvyšší příkaz, na umístění takových lidí, nebo přijetí jejich žádosti, i když je lépe si přát, aby tito lidé se ze svého omylu opět navrátili zpět.

Jak to s těmi lidmi v jejich počínání pokračuje a jak se vzpurně chovají, ukazuje příloha, a tak to jde stále dál. [příloha není k dispozici]

21.4.1783

W. v. Schönau
krajský hejtman

PANSTVÍ ROUDNICE NAD LABEM

(přesah z Rakovnického kraje)

1. Seznam přihlášených z 24.2.1782..... 11
2. Pokyny vrchnostenskému³ úřadu panství k provedení přihlášek (27.2.1782)..... 11
3. Václav Heller (Wenzl Heller) jmenován duchovenským komisařem pro Lounky a Vědomice (4.3.1782)..... 12
4. Guberniu se zasílají přihlášky ze vsí Vědomice a Lounky (29.3.1782)..... 12
5. Další přihlášky z městečka Brozan nad Ohří přijaté od 29.5.1782 do 11.6.1782 (14.6.1782)... 12

3 v originále „hospodářský úřad“, který vyřizoval i správní záležitosti, proto uvádíme „vrchnostenský úřad“

1. SEZNAM PŘIHLÁŠENÝCH Z 24.2.1782

 NA Praha, Č. Gub.
 Publ. G1/1, kart. 702

Seznam poddaných, kteří se podle tolerančního patentu do 23. února 1782 včetně vyznali k evangelicko-luterskému náboženství [vyznání]

R: Ze jmenovaných obcí:

datum	obec	muži	ženy	děti		čeleď		celkem
	přihlášené osoby			hoši	dívky	muži	ženy	
I. V ě d o m i c e								
18.2.	Samuel <u>Koloušek</u> , chalupník	1						1
	synové Jan			1				1
	Josef			1				1
	Jiří			1				1
	Václav			1				1
	Karel			1				1
	Jiří <u>Nic</u> , chalupník	1						1
	žena Anna		1					1
	synové Václav			1				1
	Jan			1				1
	Josef			1				1
	Jiří			1				1
	František			1				1
	dcery Kateřina				1			1
	Marie Anna				1			1
	Veronika				1			1
19.2.	Marie Anna <u>Koloušková</u> , chalupnice		1					1
	dcera Marie Anna				1			1
	celkem	2	2	10	4			18
II. L o u n k y								
21.2.	Matěj <u>Strnad</u> , chalupník	1						1
	Josef <u>Vegl</u> , chalupník	1						1
	žena Marie Anna		1					1
	synové Josef			1				1
	Václav			1				1
	Matěj			1				1
	Josef <u>Polák</u>					1		1
	celkem	2	1	3		1		7
R e k a p i t u l a c e								
	Vědomice	2	2	10	4			18
	Lounky	2	1	3		1		7
	celkem	4	3	13	4	1		25

Roudnice nad Labem 24. února 1782

 Herdiborský
 vrchní úředník

2. POKYNY VRCHNOSTENSKÉMU ÚŘADU PANSTVÍ K PROVEDENÍ PŘIHLÁŠEK

 SOA Litoměřice, Vs Roudnice,
 sign. II/5/15, inv. č. 639, f. 5

Zpráva kraje vrchnostenskému úřadu 27.2.1782

T: Individuální seznamy zasláné 24. t. m., obdržené 26. t. m., uvádějí počty poddaných ze vsi Lounky a Vědomice, kteří přestoupili k evangelické církvi. Dnes zaslalo gubernium instrukce, které obsahují veškerá toleranční opatření, kterými je třeba se řídit. Vrchnostenskému úřadu se tato instrukce posílá k přesnému dodržování s připomenutím, že duchovenský komisař sám dorazí, jak dohodnuto. Vrchnostenskému úřadu se vůbec doporučuje pravý duch snášenlivosti a křesťanské

tolerance a hluboká zodpovědnost, aby tento zdvojnásobil obezřetnost při postupu a vlivu, kterým tolerance působí na veřejnost. Nedopouštět se přehmatů a zamezit nepokoje a násilnosti, nenechat žádnou okolnost nepovšimnutou a v nutných případech a při pochybnostech ohledně provádění tolerančních předpisů, ale i při vyřizování jednotlivých případů se obrátit na krajský úřad.

Výše uvedené instrukce se mají po porřízení opisu vrátit.

J. Kašpar Albeck (J. Caspar Albeck)
krajský adjunkt

**3. VÁCLAV HELLER (WENZL HELLER) JMENOVÁN DUCHOVENSKÝM
KOMISAŘEM PRO LOUNKY A VĚDOMICE**

NA Praha, Č. Gub.
Publ. G1/1, kart. 702

Zpráva kraje guberniu 4.3.1782

T: Vrchní úředník roudnického panství František Herdiborsky v příloze posílá individuální seznam poddaných z obcí Lounky a Vědomice patřící do tohoto kraje a k litoměřické diecézi, kteří přestoupili k evangelické církvi. Biskupské konzistoři bylo napsáno, aby duchovenský komisař mohl podle příslušných instrukcí odcestovat k zařízení potřebného. Jak tam panem biskupem za komisaře jmenovaný kanovník a konzistoriální rada Václav Heller (Wenzel Heller) odjede, určí jeho nadřízení. Roudnický vrchní úředník byl o tom již zpraven, a byla mu předána instrukce týkající se nejvyššího nařízení z 9. února, které je tedy předběžně oznámeno.

J. Kašpar Albeck (J. Casp. Albeck)
krajský adjunkt

4. GUBERNIU SE ZASÍLAJÍ PŘIHLÁŠKY ZE VSÍ VĚDOMICE A LOUNKY

NA Praha, Č. Gub.
Publ. G1/1, kart. 702

Zpráva kraje guberniu 29.3.1782

T: Na základě zprávy ze 4. t. m. se zasílají originální protokoly o jednotlivých přihláškách těch poddaných Roudnického panství ze vsí Vědomic a Lounek, kteří se prohlásili k evangelické církvi. Litoměřice dne 29. března 1782

W. von Schönau
krajský hejtman

Koncept odpovědi gubernia kraji 1.4.1782

T: Jednotlivé přihlášky roudnických nekatolických poddaných, které došly 29.3., se panu krajskému hejtmanovi opět zasílají zpět, aby je doplnil návrhem ohledně pastora, aby se zachovali přesně podle oběžníku z 29.3. s tím, že když se spojí 100 rodin nebo 500 osob, aby se obrátili s návrhem pastora pouze na p. krajského hejtmana.

Jos. Duchet

**5. DALŠÍ PŘIHLÁŠKY Z MĚSTEČKA BROZAN NAD OHŘÍ PŘIJATÉ OD
29.5.1782 DO 11.6.1782**

NA Praha Č. Gub.
Publ. G1/1, kart. 710

Zpráva kraje guberniu 14.6.1782

R: Zasílá se seznam nekatolických poddaných z městečka Brozany nad Ohří, kteří se jednotlivě prohlásili od 29.5.1782 do 11.6.1782.

W. von Schönau
krajský hejtman

5.a příloha – Sumární seznam nekatolických poddaných, kteří se až do 11.6.1782 včetně na tomto panství jednotlivě prohlásili

R:

dominium (správní celek)	obec	husité		AV		HV		revertenti			
								duch. komisař		vl. popud	
		m	ž	m	ž	m	ž	m	ž	m	ž
Roudnice n/L	Brozany nad Ohří	3	1								

Duchovenský komisař: Václav Heller (Wenceslaus Heller), kanovník, biskupský komisař
Brozany nad Ohří 11. června 1782

Herdiborský
vrchní úředník v Roudnici nad Labem

PANSTVÍ LIBOCHOVICE

PŘÍPAD JOSEFA ŠMEJKALA Z VOJNIC HLÁSÍCIHO SE PO TERMÍNU

NA Praha, Č. Gub.
Publ. G1/1, kart. 702

Zpráva krajského úřadu guberniu 21.2.1783

R: Z originální přílohy je zřejmé, při jaké příležitosti a jakým způsobem se na panství Libochovice poddaný Josef Šmejkal ze vsi Vojnice č. 12 přihlásil po termínu k evangelickému náboženství.

Libochovický vrchnostenský úřad tohoto Josefa Šmejkala odmítl s tím, aby vyčkal rozhodnutí z vyšších míst. Přenechává se vyššímu rozhodnutí, zda má ctiněveský pastor z Rakovnického kraje zapsat lidi, kteří se hlásí po termínu.

Litoměřice 21.2.1783

W. v. Schönau
krajský hejtman

[Příloha není k dispozici.]

Koncept odpovědi gubernia 26.2.1783

R: Poddaný z libochovického panství, který se přihlásil po termínu, Josef Šmejkal z Vojnic, se má podrobit šestinedělnímu cvičení v katolické jediné spasitelné víře v nejbližším klášteře nebo na faře. Pobyt tam musí z poloviny hradit z vlastních prostředků, z druhé poloviny musí platit jeho katolická duchovní péče, která špatným vyučováním na tom nese vinu.

K druhému bodu dopisu: Pokud ctiněveský pastor zapisuje nekatolíky hlásící se po termínu, má se to řádně vyšetřit a po vyl. tohoto pastora podat o tom urychleně zprávu.

Lederer

PANSTVÍ LIBĚŠICE (ÚŠTĚK) A STATEK NUČNICE⁴

1. První přihlášky 1783 (leden–únor 1783).....	14
2. Stížnost P. Johanna Gaubeho (Johann Gaube; 13.4.1783).....	15
3. Stížnost pastorů Markovice a Hoszů k císaři (12.9.1783).....	16
4. Vyjádření kraje guberniu k stížnosti a zápis z vyšetřování (29.9.1783).....	17

4 Pro další informace o počátcích tolerančního sboru v Habřině/Haber viz: Aus den Anfängen der evangelischen Gemeinde Haber. *Leitmeritzer Bote: Kalender und Jahrbuch Leitmeritzer Bote*. Leitmeritz: Karl Pickert, 1934, roč. 46, s. 72–79.

První přihlášky na Liběšickém vrchnostenském úřadě 7.1.1783

R:

7.1.1783 se dostavili na vrchnostenský úřad:

z N á č k o v í c

Jan Heinrich (Johannes Heinrich), svobodný, sedlář z č. 3;

Václav Bönisch (Wenzel Bönisch), tkadlec, s ženou Alžbětou (Elisabeth), z č. 5;

Dorota Jannová (Dorothea Janin), vdova z č. 7;

Václav Schuberth (Wenzel Schuberth), krejčí, s manželkou Dorotou (Dorothea), z č. 8;

Jiří Tobiasch (Georg Tobiasch), tesař z č. 12;

František Hache (Franz Hache), svobodný, zednický tovaryš z č. 22;

Václav Kühnel (Wenzel Kühnel), zedník, s manželkou Alžbětou (Elisabeth), z č. 31;

Václav Richter (Wenzel Richter), tkadlec z č. 32;

František Strohbauch (Franz Strohbauch), svobodný, tkadlec z č. 36;

František Klingohr (Franz Klingohr), švec z č. 40;

Josef Klingohr (Joseph Klingohr), soustružník dřeva, se svou ženou Rosinou, z č. 41;

František Stelzig (Franz Stelzig), nádeník z č. 44 a

Josef Kammel (Joseph Kammel), krejčí, se svou ženou Dorotou (Dorothea), z č. 51

(dohromady 18 osob);

z H o r n í L o u č k y

Josef Jann (Joseph Jann), krejčí z č. 14, nar. v Náchkovicích č. 7;

z D o l n í L o u č k y

Václav Kracmer (Wenzel Kracmer), svobodný, krejčí, který dříve sloužil ve vojsku;

z e Z e l e n é V s i č. 17

Antonín Kühnel (Anton Kühnel), zedník. Narodil se v Náchkovicích, byl vnukem Josefa Janna (Joseph Jann). Jeho žena byla roz. Waberová (Waberin) z Náchkovic č. 28.

Všichni tito prohlásili, že jsou evangeličtí křesťané, a že chtějí být zapsáni k augsburské konfesi. Vrchnost je zapsala, avšak nedostali o tom žádný atest.

13. ledna 1783 se dostavili k vrchnosti další:

z N á č k o v í c

Jan Heinrich (Johannes Heinrich), sedlář, vdovec z č. 3, jehož starší syn Jan (Johannes) se dal zapsat již 7.1.;

Václav Waber (Wenzel Waber), švec, se svou ženou Dorotou (Dorothea), z č. 11;

Alžběta Tobiaschová (Elisabetha Tobiaschin) z č. 12 (jejíž muž rovněž byl 7.1. u zápisu);

Kateřina Richterová (Katharina Richterin) z č. 32, jejíž muž se již dal zapsat;

Josef Strohbauch (Joseph Strohbauch) z č. 36 a jeho dvě sestry Apollonie a Rosina, všichni svobodní;

Jindřich Klingohr (Heinrich Klingohr), švec z č. 40 s ženou Alžbětou (Elisabetha);

Jan Stellzig (Johann Stellzig), nádeník z č. 54 se svou ženou Dorotou (Dorothea);

Z e Z e l e n é V s i

Kryštof Stipitz (Christoph Stipitz);

Jiří Tops (Georg Tops);

z M u c k o v a č. 3

Josef Eybicht (Joseph Eybicht), zedník, se svou ženou Dorotou (Dorothea);

z H a b ř i n y

Václav Storm (Wenzel Storm), letitý vdovec, a jeho syn Václav (Wenzel), ženatý, sedlák z č. 26;

Ondřej Tops (Andreas Tops) z č. 33;
Josef Tops (Joseph Tops) z č. 35;

tzn. dohromady 20 osob, to je 12 mužů a 8 žen.

21. ledna 1783 donesli písemnou přihlášku se seznamem osob. Byli to, včetně žen a dětí, v Náčkovicích 67, z Habřiny, Srdova, Držovic a Zelené Vsi 34, tedy dohromady 101.

V únoru 1783

šel Václav Brinich (Wenzel Prüninig), starý muž z Držovic, na vrchnost, aby se dal zapsat k augsburské konfesi. Když odevzdal vrchnímu cedulku, na kterou napsal, že se s celou rodinou přiznává k evangelickému vyznání, a ten si ji přečetl, řekl tento: „Tak vy se chcete na stará kolena stát luteránem? To chcete jít k těm taškářům?“

2. STÍŽNOST P. JANA GAUBEHO (JOHANNES GAUBE)

NA Praha, Č. Gub.
Publ. G1/1, kart. 712

Zpráva P. Johanna Gaubeho o přestupech evangelíků ve vsi Náčkovice 13.4.1783

[Šestinedělní cvičení bylo uzákoněno dvorským dekretem z 21.2.1783.]

T: Nekatolíci přinesli vyznání, které jsem poslal 8. dubna, jehož původcem je zřejmě Josef Jann (Joseph Jann) z Louček, který přišel 7. dubna kolem 9. hod. přes Muckov do Náčkovic a nekatolíci mi o 10. hod. vzkázali, že mi dají svoje smýšlení písemně, a toto vyznání napsali podle své vlastní výpovědi jenom proto, aby nemuseli ke mně vůbec na cvičení.

9. dubna, kdy je kapitán von Blaufus⁵ zapisoval, byl Josef Jann (Joseph Jann) v Náčkovicích v houfu nekatolíků a jen on odpovídal na kapitánovy otázky. Ten týden mi přinesl své vyznání, které přikládám a které je téměř doslova stejné s ostatními. Ptal jsem se ho, proč zavrhuje katolické učení – řekl, že to učení vynalezli papežové a naše učení jsou lidskými ustanoveními. Upozornil jsem ho, že Kristus a jeho apoštolé poručili poslouchat zákonů představených. Řekl jsem mu, že při shromáždění je třeba mít představeného (Vorsteher) nebo hlavu (Oberhaupt) a dále, že římské učení je apoštolské učení. Nepopřel mi žádný důkaz, jen řekl, že není v člancích učený. Zeptal se, pokud není Lutherovo učení pravé, proč je povoleno? Já: Komu a od koho je povoleno? On: Je přece tolerováno. Já: Je rozdíl mezi trpěním a povolením. Poukázal jsem na paralelu Mat. 13, dále jsem se ptal: Komu poručil Kristus odtrhnout jeho ovce od beránků? Zda chce nepřerušenu řadu prvních biskupů až k dnešním popírat? A Lutherovo učení je od počátku až dodnes od církve zavrženo. On: Když mluvíte o zavržení, tak vás nemohu dále poslouchat. A nemohu se nechat přesvědčovat. Potom mne opustil.

On jako všichni ostatní žádají jenom, aby byli slyšeni, ale sami nechtějí nic slyšet.

10. dubna jsem poslal pro Alžbětu Ditrichovou (Elisabetha Ditrichinn), která se teprve minulý den přihlásila k nekatolickému náboženství. Dostal jsem odpověď: Odešla ze vsi.

Cítím se jen proto jako v nejhorší situaci, protože se nemohu na žádného člověka spolehnout a musím se spokojit s jakoukoli odpovědí. Žádal jsem promluvit si s jinými, ale nikdo nepřišel.

11. dubna jsem přinutil rychtáře, aby mi přivedl některé nekatolíky, kteří jimi vždy byli, k vyučování. Ke kterým poslal, ti nebyli doma. A ti, k nimž šel sám, se omlouvali, že musejí jít hned na pole a nemohou přijít. Prosil jsem ho potom, aby mne zavedl do jejich hospodářství. Po cestě jsem mu řekl, že bych chtěl mluvit s Josefem Hammelem (Joseph Hammel), nekatolíkem, kterého ještě neobeslal. Přišli jsme do domu, ale kromě otce, který je katolík, jsme nenašli ani manžela ani manželku.

Odpoledne jsem šel s rychtářem k Jiřímu Tobiášovi (Georg Tobias). Žena seděla za tkalcovským stavem a Rosina Klingohrová (Klingohrin), také nekatolička, u kolovratu. Na lavici ležely luterská bible, Lutherův katechismus a modlitební kniha vytištěná v Jeně. Ptal jsem se jí na její mínění. Řekla však, že se mnou nemůže mluvit, že musí pracovat a začala tak rachotit stavem, že jí rychtář pokáral. Odpověděla s křikem: vy mě nemůžete v mém řemesle zdržovat a musí to tak

5 Na 9.4.1783 připadal tzv. konskripční den, při němž stát periodicky zjišťoval evidenci obyvatel pro daňové a zároveň i vojenské účely (branná povinnost). Vrchnostenského úředníka při takové příležitosti proto doprovázel i konskripční důstojník od vojska.

být dobře. Protože jsem pro křik nemohl mluvit, vzal jsem luterský katechismus a četl. Mezitím přišel její syn, sedmiletý chlapec, pokynul jsem mu, aby přišel ke mně a on šel. Matka velmi rozmrzele opustila tkalcovský stav, sedla si k soukadlu a vrzala s ním tak hrozně, že chlapec k ní přišel a křičel: „Mámo, proč to dneska tak hrozně vrže?“ Zapýřila se studem, pohrozila mu, aby mlčel, a pokračovala. Rychtář se rozzlobil, ale já jsem přál té ženě vše dobré a šli jsme k Václavu Waberovi (Wentzel Waber). Ten sice za náš pozdrav poděkoval, ale hned začal kašlat a pořád kašlal dál, a úzkostlivě a neklidně se rozhlížel světnicí. Nakonec řekl: „Zůstanu už při své víře.“ Já jsem se zeptal: „A co věříte, příteli?“ a dříve než mohl odpovědět, přišla Alžběta Kühnlová (Elisabetha Kühnlin) a šeptala mu nějaká slova do ucha. Hned potom vstoupili do světnice Jan Heinrich (Johann Heinrich), dovozenec regimentu knížete Hohenlohe, Václav Czubert (Wentzl Czubert) [správně Schubert] syn a Václav Böhnisch (Wentzl Böhnisch), desetiletý chlapec, a volali s posměchem: „Dobrý den.“ Rychtář se zeptal: „Kdo vás zavolal?“ Oni: „Jdeme na návštěvu k sousedům.“ Rychtář: „Je ale příkaz krajského úřadu, že se nesmíte scházet.“ Oni (J. Heinrich a W. Schubert): „Co je nám do krajského úřadu?“ Rychtář chtěl začít slovní výměnu, ale abych tomu zabránil, řekl jsem mu, ať jde se mnou pryč.

Nekatolíci se shromáždili ve vesnické kovárně, mluvili proti mně pohrdavé řeči a uráželi mne hlasitě a prohlásili: jestliže se odvážím ještě někoho navštívit, že mne vyženou ze svých domů.

Protože rychtář večer svolal obec v jiné příčině, pověřil jsem ho, aby nekatolíkům vysvětlil, že když chtějí vykonávat svou polní práci, mají přijít příští neděli v 10 hodin na vyučování. Všeobecná odpověď byla: „Musíme jít do našeho kostela, už jsme se jednou pro vždycky prohlásili, že vyučování nepotřebujeme a také ho nepřijmeme.“ [sic! – žádný kostel ovšem tehdy ještě neměli, ale víme, že se shromažďovali střídavě v různých obcích ke svým shromážděním]

Protože tito lidé se při společném vyučování nechovají klidně a jednotlivě a zvláště se k vyučování dostavit nechtějí, a mne s pohrůzkami zakazují, abych je navštěvoval v jejich domech, ruší úmysl zemského gubernia a usilují o zmar mé práce, již jsem až dosud konal se vší mírností a trpělivostí, jak sami musejí přiznat. Kdyby tato zatvrzelost a neslušnost měla být přehlížena, jest možno se obávat, že místo obrácení nekatolíkům snad někteří dosud praví katolíci by mohli být odvedeni.

V Náčkovicích 13.4.1783

Jan Gaube (Johann Gaube)
lokální kaplan

2.a příloha – Přihláška (cedulka) Josefa Janna (Joseph Jann)

T: Císařsko-král. apoštol. veličenstvu

Podle povolení císařsko-královského apošt. majestátu se přiznávám já, Josef Jann (Joseph Jann), i moje manželka, Anna Dorota (Dorothea), k evangelickému náboženství a ne už k římskému učení, protože žijeme podle první nezměněné augspurské konfese, a u ní zůstaneme v životě i ve smrti.

Podpisuji se

Josef Jann (Joseph Jann) z Horní Loučky č. 14

3. STÍŽNOST PASTORŮ MARKOVICE A HOSZÚ K CÍSAŘI

NA Praha, Č. Gub.
Publ. G1/1, kart. 712

Dopis pastorů císaři Josefu II. 12.9.1783

T: Vaše veličenstvo!

podepsaní žádají poníženě o nejmilostivější směrnicí jak postupovat v obtížném případě, kdy se lidé hlásí k evangelickému náboženství po prvním lednu.

1. Hlásí-li se někdo k evangelickému náboženství, sdělí se mu, že již není dovoleno se hlásit, že Vaše veličenstvo takové lidi a takové ďábelské kacírství – tak je naše učení nazýváno – nechce v dědičných zemích trpět. První toleranční patenty byly odvolány – jak to řekl našim lidem jeden tajemník zdejšího magistrátu [některého z pražských měst]. Cirkulář o šestinedělním cvičení platí jen pro ty, kdo se skutečně přihlásili po 1. lednu, nyní ale již není dovoleno se hlásit, a všichni tito lidé musí znovu revertovat, nebo opustit zemi.
2. Příslušníky evangelického náboženství nazývají navíc hanlivými jmény např. „to se chcete dát k těm taškářům“ – toto řekl liběšický úředník v Litoměřickém kraji jednomu starému sedlákovi jménem Václav Brinich (Wentzel Brünig) z Držovic v přítomnosti jeho spoluvěřících.

3. Mnozí nejsou vůbec připuštěni, aby udělali prohlášení, ale vyhrožuje se jim bitím, pěstmi a pouty, vězením a vyhoštěním do Banátu, jak bylo jistému sedlákovvi v Radonicích na statku [sic!, jde o panství] Pátek v Rakovnickém kraji odpovězeno (jak byl odmítnut), jak se dosud stávalo i jiným.
4. A přece toto vše by se dalo snést, ale jde se i dále. Deisté jsou také odkazováni na patenty týkající se tolerovaných náboženství [jde o tolerované křesťanské konfese; stejně i níže], a jsou bití hrozně ti, kdo se hlásí k evangelickému náboženství nebo jen konají domácí bohoslužby. Starý muž jménem Daniel Piskáček z Dobříše na panství hraběte Koloreda v Berounském kraji, také jeden stařec a jeho syn, jehož vlastnoručně podepsané vyjádření lze číst na přiložené cedulce písm. A, a dostali – ten první 7. září a ti druzí dva 7. srpna pouze kvůli přihlášce 24 ran holí. Jiný, jehož vlastnoručně podepsané prohlášení lze číst na přiloženém lístku písm. B, dostal 25 ran jen proto, že řekl, že vnucená víra není Bohu příjemná. Dva manželé byli proto, že zpívali protestantské písně, tak bití, že muž přišel o sluch, a ještě teď neslyší; toto se stalo v Suché v Královéhradeckém kraji.
5. Jeden sice trochu k melancholii nakloněný muž z Heřmanových Sejfů [Rudníku], který se chtěl přihlásit k evangelickému náboženství, jehož ale jeho přátelé kvůli tomu zatratili až do nehlubších pekel, se minulou neděli 7. září oběsil.

Nejmilostivější císaři! Jestliže se s našimi lidmi bude tímto způsobem zacházet, odstraší to mnohé, aby přicházeli se svými přihláškami, a tím bude také jisté, že jen v českém království budou tisíce pokrytců a licoměrníků, kteří budou spolupracovat jen vnějšně, ale v zásadě nebudou nikdy pravými katolíky, naopak se dostanou do různých omylů.

Podepsaní žádají nejponíženeji, aby byly uvedené stížnosti nejmilostivěji vzaty k srdci; děkují tisíckrát za velmi vytouženou svobodu svědomí, a mají neustále na mysli za nejvyšší blaho jeho veličenstva bez ustání.

V Praze 12. září 1783.

Matěj Markovic
český evangelický kazatel v Praze

Štěpán Hoszú
evangelický kazatel německého sboru
v Heřmanových Sejfech [Rudníku] u Trutnova

[Ve 4. odstavci zmiňované cedulky A a B nejsou k dispozici.]

4. VYJÁDŘENÍ KRAJE GUBERNIU K STÍŽNOSTI A ZÁPIS Z VYŠETŘOVÁNÍ

NA Praha, Č. Gub.
Publ. G1/1, kart. 712

Zpráva Litoměřického kraje guberniu 29.9.1783

T: Ctěné zemské gubernium,

v souladu s nejvyšším nařízením ze 17. obdržným 24. t. m., bylo v Liběšicích provedeno vyšetření záležitosti, proti které podali jeho milosti císaři pastoři Markowitz a Hoszú stížnost a podle přiloženého protokolu, podle kterého liběšický vrchní Josef Thun zcela popírá, že by s nekatolickým sedlákem Václavem Brinichem (Wenzel Brünnich) ze vsi Držovic jednal s hrubými slovy, nýbrž téhož podle jeho požadavku zapsal.

Sedlák Brinich naopak tvrdí, že řečený vrchní mu, když mu 4. března t. r. předával cedulku k zapsání, řekl, to se chcete dát zapsat k těm taškářům; jinak nemohl Brinich mluvit o žádném zlém zacházení.

Jelikož z protokolu nevyplývá, že uražený nekatolický sedlák vrchního přesvědčil nezaujatým svědkem, podrobuje se takový vyššímu rozhodnutí (nálezu).

Krajský úřad Litoměřice 29. září 1783

W. von Schönau
krajský hejtman

4.a příloha – Protokol z vyšetřování (27.9.1783)

T: Na místě při komisi v Liběšicích dne 27. září 1783 podle vysokého guberniálního nařízení ze 17., obdrž. 24. t. m., na předloženou stížnost pastorů Markovitze a Hoszu u Jeho Výsosti Císaři prosbě (žádosti) ve věci náboženství, že evangeličtí souvěrci byli pojmenováni hanlivými jmény, konkrétně uvedeno v Liběšicích, kde vrchní v přítomnosti mnoha souvěrců řekl sedláku Václavu Brinichovi (Wenzl Brinich), zda tento se chce dát také k oněm taškářům; jak dalece je tato přednesená stížnost opodstatněná, bylo vyšetřeno, sepsáno a projednáno takto:

V přítomnosti c. k. krajského komisaře Jana Václava Christla (Joh. Wentzel Christl),
důchodního Fratiška Xav. Gaubeho,
vrchního Františka Josefa Thuna (Frantz Joseph Thun),
Václava Brinicha (Wenzl Brinich) z Držovic

Při komisi bylo přítomným přečteno krajské nařízení, po přečtení byla vrchnímu Františku Jos. Thunovi (Frantz Joseph Thun) z komorního panství Liběšice položena otázka, zda tento, jak bylo zapsáno, použil vůči Václavovi Brinichovi (Wenzl Brinich) tyto výrazy: zda chce jít také k těm taškářům?

Na to se vyjádřil vrchní, že si nemůže vzpomenout, že by těchto výrazů použil, a také nemohl říci, že jak bylo zapsáno, v důsledku toho s ním špatně zacházel.

Václav Brinich (Wenzl Brinich) naopak tvrdí, že když vrchnímu předával cedulku, a to 4. března 1783, tento mu řekl, to se chcete také dát zapsat k těm taškářům, jinak ale nemohl nic říci o špatném zacházení.

Zda je výrok vrchního nebo držovického Václava Brinicha věrohodný, je přenecháno vyššímu rozhodnutí.

Jelikož nebylo dalších připomínek, byl protokol náležitě uzavřen a podepsán.
Stalo se v Liběšicích roku a dne, jak výše uvedeno.

Jan Václav Christl (Joh. Wentzl. Christl)
c. k. krajský komisař

František Josef Thun (Frantz Joseph Thun)
vrchní

Franz Xav. Gaube
důchodní

Václav Brinich (Wentzel Brinich) z Držovic
Jan Václav Eybich (Johann Wentzel Eybich) z Muckova

STATISTIKY

(Statistiky jsou úřední výkazy o postupu tolerančních přihlášek,
povinné od druhého pololetí 1782.)

Ve statistikách se zjišťovaly tyto údaje:

- dominium – panství, statek, město aj.
- obec
- duchovenský komisař
- přihlášení jako: husité – muži – ženy
AV – muži – ženy
HV – muži – ženy
celkem – muži – ženy
- revertenti: působením duchovenského komisaře – muži – ženy
z vlastního popudu – muži – ženy
celkem – muži – ženy
- modlitebna – kde a jaká
- pastor – kde a jaký
- pastor – jméno, odkud pochází, atestát

Z těchto statistik se uvádějí nejvýznamnější údaje.

KAŽDOMĚSÍČNÍ HLÁŠENÍ GUBERNIU O STAVU PŘIHLÁŠEK

NA Praha Č. Gub.
Publ. G1/1, kart. 710

Stav přihlášek do konce června (8.7.1782)

R: Zasílá se konsignace poddaných, kteří se přihlásili k jinému náboženství [vyznání] – stav ke konci června.

W. v. Schönau
krajský hejtman

Příloha č. 1 – Podrobný výkaz podle obcí

R:

dominium (správní celek)	obec	husité		AV		HV		revertenti			
								duch. komisař		vl. popud	
		m	ž	m	ž	m	ž	m	ž	m	ž
Roudnice n/L (část)	Vědomice	2	5								
	Lounky	2	1								
	Brozany nad Ohří	11	8	1							
	celkem	15	14	1							

Duch. komisař: Václav Heller (Wenzel Heller), kanovník, konzistoriální rada, biskupský komisař
Krajský úřad Litoměřice 8. července 1782

W. v. Schönau
krajský hejtman

Stav přihlášek do konce července (9.8.1782)

R: Od konsignace za červen z 8.7. žádné změny.

Stav přihlášek do konce srpna (2.9.1782)

R: Žádná změna – během měsíce srpna nedošlo k žádným přihláškám a nikdo z již přihlášených nerevertoval.

svobodný pán von Reisky (Freyherr von Raiski)
1. adjunkt

Stav přihlášek do konce září (30.9.1782)

R: Žádná změna.

svobodný pán von Reisky (Freyherr von Raiski)
krajský 1. adjunkt**Stav přihlášek do konce října (1.11.1782)**

R: Žádná změna.

W. von Schönau
krajský hejtman

HLÁŠENÍ O STAVU PŘIHLÁŠENÝCH KE KONCI ROKU 1782	NA Praha, Č. Gub. Publ. G1/1, kart. 709
--	--

Zpráva kraje guberniu 31.1.1783

R: Na základě nařízení z 18., obdrženého 19. min. měs., sděluje krajský úřad, že se od krajské komise z 11. června 1782 u krajského úřadu nepřihlásili další poddaní z této části Roudnického panství k tolerovaným náboženstvím [vyznáním], jak je uvedeno v přiloženém seznamu těch, kteří se na vrchnostenském úřadu přihlásili k evangelickému náboženství [vyznání].

Druhý přiložený sumární výkaz obsahuje ty, kteří se skutečně dostavili ke komisi, a od kterých byly jednotlivě přijaty přihlášky.

Krajský úřad Litoměřice 31. ledna 1783

W. v. Schönau
krajský hejtman**Příloha č. 1 – Seznam poddaných, kteří se přihlásili do 21. května 1782 včetně k evangelickému vyznání**

R:

Ze jmenovaných obcí:	muži	ženy	děti		čeleď		celkem
			hoši	dívky	muži	ženy	
ves V ě d o m i c e							
Samuel <u>Koloušek</u> , chalupník	1						1
synové: Jan, Josef, Jiří, Václav, Karel			5				5
Jiří <u>Nic</u> , chalupník	1						1
žena Anna		1					1
synové: Václav, Jan, Josef, Jiří, František			5				5
dcery: Kateřina, Mariana, Veronika				3			3
Marie Anna <u>Koloušková</u> , chalupnice		1					1
dcera Mariana				1			1
celkem	2	2	10	4			18
ves L o u n k y							
Matěj <u>Strnad</u> , chalupník	1						1
Josef <u>Vegl</u> , chalupník	1						1
žena Mariana		1					1
synové: Josef, Václav, Matěj			3				3
Josef <u>Polák</u>					1		1
celkem	2	1	3		1		7
městečko B r o z a n y n a d O h ř í							
Tomáš <u>Kučera</u> , chalupník	1						1
syn Jakub			1				1
Tomáš <u>Novotný</u> , sedlák	1						1
syn Jakub			1				1
dcery: Kateřina, Mariana, Anna, Alžběta, Rosalie				5			5

Ze jmenovaných obcí:	muži	ženy	děti		čeleď		celkem
			hoši	dívky	muži	ženy	
městečko Brozany nad Ohří							
Václav <u>Hitzelius</u> , domkář	1						1
žena Rosina		1					1
dcery: Anna, Alžběta				2			2
Jan <u>Strnad</u> , chalupník	1						1
žena Rosina		1					1
synové: Matěj, Jan			2				2
Václav <u>Horký</u> , chalupník	1						1
žena Mariana		1					1
syn Václav			1				1
dcera Mariana				1			1
Kateřina <u>Kučerová</u> , domkářka		1					1
dcera Mariana				1			1
Kateřina, dcera Václava <u>Horkého</u>				1			1
Mariana <u>Novotná</u> , selka		1					1
Václav <u>Kučera</u> , chalupník	1						1
syn Jan			1				1
dcery: Anna, Alžběta, Ludmila				3			3
synové Václava <u>Horkého</u> Jan a Karel			2				2
Matěj <u>Kouba</u> , sedlák	1						1
žena Rosina		1					1
dcery: Anna, Mariana				2			2
celkem	7	6	8	15			36
Rekapitulace							
Vědomice	2	2	10	4			18
Lounky	2	1	3		1		7
Brozany nad Ohří	7	6	8	15			36
celkem	11	9	21	19	1		61

Roudnice nad Labem 31.12.1782

Herdiborský
vrchní

Příloha č. 2 – Sumární seznam těch nekatolických poddaných, kteří se na panství Roudnice n/L v Litoměřickém kraji jednotlivě přihlásili za rok 1782

R:

dominium (správní celek)	obec	husité		AV		HV		revertenti			
								duch. komisař		vl. popud	
		m	ž	m	ž	m	ž	m	ž	m	ž
Roudnice nad Labem	Vědomice	2	5								
	Lounky	2	1								
	Brozany nad Ohří	11	8	1							
	celkem	15	14	1							

Roudnice 31. prosince 1782

Herdiborský

v mé přítomnosti

W. von Schönau
krajský hejtman

Zpráva kraje guberniu 26.9.1783

R: Podle vysokého nařízení z 14., a obdrženého 17. t. m., se zasílá hlavní konsignace spolu s dílčími tabelami o přírůstku nebo úbytku u jednotlivých tolerovaných křest. náboženství [vyznání] od 1. ledna do posl. června, včetně těch nekatolíků z panství Liběšice, kteří byli odkázáni na cvičení.

J. Kašpar Albeck (J. Casp. Albeck)
krajský adjunkt

Příloha č. 1 – Sumární seznam těch, kteří se přihlásili po termínu (26.9.1783)

R:

dominium (správní celek)	husité		AV		HV		revertenti			
							duch. komisař		vl. popud	
	m	ž	m	ž	m	ž	m	ž	m	ž
1. Liběšice (Úštěk)			96	90			1			
2. Konojedy			6	6						
3. Libochovice			1							
4. Brozany n/O aneb Roudnice n/L (část) ⁶		1								
celkem		1	103	96			1			

Duch. komisaři:

P. Jan Gaube (Joannes Gaube), kaplan v Liběšicích

P. Jan Kunde (Joannes Kunde), kaplan v Křešicích

[Poznámka u Liběšic:] Dosud žádná modlitebna ani pastor.

[Pozn. u Brozan n/O:] Ve Ctiněvsi v Rakovnickém kraji předložil svůj atestát evangelické augsburské konfese Samuel Pulliny z Uher.

Krajský úřad Litoměřice 26. září 1783

J. Kašpar Albeck (J. Casp. Albeck)
adjunkt krajského úřadu

Příloha k sumárnímu seznamu (ad řádek č. 1) – Výkaz panství Liběšice podle obcí z 22.9.1783: přihlášení po termínu

R: Všichni tito se přihlásili po termínu:

dominium (správní celek)	obec	husité		AV		HV		revertenti			
								duch. komisař		vl. popud	
		m	ž	m	ž	m	ž	m	ž	m	ž
Liběšice	Náčkovice			35	32						
	Loučky			3	2			1			
	Habřina			11	12						
	Muckov			3	6						
	Zelená Ves			7	6						
	Svobodná Ves			2	4						
	Držovice			6	4						
	Dubičná			19	19						
	Ličenice			4	3						
	Srdov			4	2						
městečko Levín			2								
celkem			96	90			1				

6 Městečko Brozany nad Ohří bylo sídlem stejnojmenného panství, které ovšem stejně jako panství Roudnice n/L v Rakovnickém kraji patřilo od roku 1617 rodu Lobkowiczů. V průběhu času byly Brozany n/O z praktických důvodů v podstatě zcela vtěleny do roudnického panství, proto je dnešní městyš Brozany n/O v pramenech všude uváděn jedině v rámci dominia Roudnice n/L.

Duch. komisař v Náčkovicích a v Loučkách:
P. Jan Gaube (Joannes Gaube), kaplan v Liběšicích
Duch. komisař v Habřině a dalších obcích:
P. Jan Kunde (Joannes Kunde), kaplan v Křešicích
Dosud nezřízena modlitebna, žádný pastor.
Liběšice 22.9.1783

František Josef Thun (Frantz Joseph Thun)
vrchní

Příloha k sumárnímu seznamu (ad řádek č. 2) – Podrobný výkaz podle obcí ve věci jednotlivých přihlášek na panství Konojedy (22.9.1783)

R:

dominium (správní celek)	obec	husité		AV		HV		revertenti				
								Duch. komisař		vl. popud		
		m	ž	m	ž	m	ž	m	ž	m	ž	
Konojedy	Konojedy 13.2.			2								
	Levínské Petrovice 10.2.			1	2							
	Mukařov 13.2.			2	2							
	Sluková [bez data]			1	2							
celkem				6	6							

[Duchovenský komisař neuveden.]

Nemají dosud modlitebnu ani pastora.

Uvedené počty jsou včetně dětí, které byly u komise.

Konojedy 22. září 1783

Jan Jiří Kollig (Johann Georg Kollig)
správce

Příloha k sumárnímu seznamu (ad řádek č. 3) – Podrobný výkaz o jednotlivě přihlášených podle obcí na panství Libochovice (20.9.1783)

R:

dominium (správní celek)	obec	husité		AV		HV		revertenti				
								Duch. komisař		vl. popud		
		m	ž	m	ž	m	ž	m	ž	m	ž	
Libochovice	Vojnice			1								

Poznámka: Tento Jos. Šmejkal z Vojnice po prodělaném 6nedělním cvičení znovu přestoupil k dříve prohlášenému náboženství a ve svém bludu setrval.

Libochovice 20. září 1783

Jan Laud (Johann Laud)
vrchní

Příloha k sumárnímu seznamu (ad řádek č. 4) – Podrobný výkaz o jednotlivě přihlášených podle obcí na panství Roudnice n/L od 1. ledna 1783 do posledního června (22.9.1783)

R:

dominium (správní celek)	obec	husité		AV		HV		revertenti				
								Duch. komisař		vl. popud		
		m	ž	m	ž	m	ž	m	ž	m	ž	
Roudnice nad Labem	Brozany nad Ohří		1									

Rakovník 22. září 1783

Herdiborský
vrchní úředník

Modlitebna: 0

Pastor: Byl ustanoven ve Ctiněvsi v Rakovnickém kraji, augsburského vyznání.

Samuel Pulliny z království uherského, svůj atestát již předložil krajskému úřadu v Rakovníku.

Příloha č. 1a – Panství Liběšice – jmenná konsignace nekatolíků, kteří se po termínu nově přihlásili, a ještě neabsolvovali šestinedělní cvičení (22.9.1783)

R:

číslo domu	jméno	poznámka	počet osob		
v e s V y s o k é					
10	Václav <u>Richter</u> (Wenzl Richter), domkář z Vysokého Barbora, manželka dcery Alžběta (Elisabeth), Rosina	patří do levínské farnosti, a byli tam odkázáni k šestinedělnímu cvičení	7		
v e s M u c k o v					
9	Jiří <u>Waber</u> (Georg Waber) Maria, manželka				
2	Václav <u>Linke</u> (Wenzl Linke), domkář				
v e s B r u s o v					
9	Václav <u>Chlum</u> (Wenzl Chlum), svobodný	patří do farnosti Úštěk, a byli tam odkázáni k šestinedělnímu cvičení	1		
v e s L o u č k y					
46	Václav <u>Kratschmer</u> (Wenzl Kratschmer), starý invalida	patří do farnosti Verneřice a byli tam odkázáni k šestinedělnímu cvičení.	2		
47	Václav <u>Ray</u> (Wenzl Ray), svobodný, voják na neurčitou dobu				
v e s P o h o r s k o					
18	Václav <u>Czech</u> (Wenzl Czech), domkář žena Anna Maria synové František Václav (Frantz Wenzl), Josef (Joseph), František (Frantz) dcera Anna Dorota (Dorothea) sestra Barbora Czechová (Barbara Czechin) dcera Anna Dorota (Dorothea)	patří do farnosti Valkeřice, a byli tam odkázáni k šestinedělnímu cvičení	15		
15	Josef <u>Kaml</u> (Joseph Kaml) žena Anna Dorota (Dorothea) synové Antonín (Anton), Josef (Joseph), Václav (Wenzl) dcery Anna Dorota (Dorothea), Rosina				
celkem			25		

Liběšice 22. září 1783

František Josef Thun (Frantz Joseph Thun)
vrchní

STAV DO KONCE ČERVNA 1783

NA Praha, Č. Gub.
Publ. G1/1, kart. 708

Zpráva krajského úřadu zemskému guberniu 1.12.1783

R: Podle nejvyššího nařízení z 25. října a obdrženého 9. min. měs., se zasílá sumární tabula o skutečném stavu v tomto kraji existujících nekatolíků od 1. ledna do konce června t. r.
1.12.1783

W. von Schönau
krajský hejtmán

Tabela skutečného stavu tolerovaných nekatolíků do konce června 1783									
Litoměřický kraj		přihlásili se do konce prosince 1782				přihlásili se do konce června 1783			
dominium (správní celek)	obec	AV		HV		AV		HV	
		m	ž	m	ž	m	ž	m	ž
(Březno a Nové Kopisty) ⁷	Nové Kopisty					1	2		
Konojedy	Konojedy					2			
	Levínské Petrovice					1	2		
	Mukařov					2	2		
	Sluková					1	2		
Libochovice	Vojnice					1			
Liběšice (Úštěk)	Náčkovice					36	32		
	Loučky					3	2		
	Habřina					10	12		
	Muckov					3	6		
	Zelená Ves					7	6		
	Svobodná Ves					2	4		
	Držovice					6	4		
	městečko Levín					2			
	Dubičná					20	19		
	Ličenice					4	3		
Srdov					4	2			
Roudnice nad Labem (část)	Brozany nad Ohří	12	8				1		
	Vědomice	2	5						
	Lounky	2	1						
celkem		16	14			105	99		

V Náčkovicích odstoupily 2 ženy z vlast. popudu a 1 žena v Brozanech nad Ohří (celkem 3).

Krajský úřad Litoměřice 30. listopadu 1783

W. von Schönau
krajský hejtman

⁷ Nové Kopisty jsou v edici v roce 1783 uváděny přísně v souladu s dobovými výkazy ještě v rámci původního statku Březno (Rakovnický kraj). Roku 1780 byly odkoupeny státem pro c. k. pevnost Terezín. Více v pozn. pod čarou č. 2.

Zpráva krajského úřadu guberniu 23.1.1784

R: Zasílá se tabula do konce roku 1783.

Tabula do konce června 1783 a přírůstek do konce prosince 1783									
Litoměřický kraj		přihlásili se do konce června 1783				přihlásili se od 1. července do konce prosince 1783			
dominium (správní celek)	obec	AV		HV		AV		HV	
		m	ž	m	ž	m	ž	m	ž
(Březno a Nové Kopisty) ⁷	Nové Kopisty	1	2						
Konojedy	Konojedy	2							
	Levínské Petrovice	1	2						
	Mukařov	2	2						
	Sluková	1	2						
Libochovice	Vojnice	1							
Liběšice (Úštěk)	Náčkovice	36	32						
	Loučky	3	2						
	Habřina	10	12						
	Muckov	3	6			2	1		
	Zelená Ves	7	6						
	Svobodná Ves	2	4						
	Držovice	6	4						
	městečko Levín	2							
	Dubičná	20	19						
	Ličenice	4	3						
	Srdov	4	2						
	Vysoké					1	3		
Roudnice nad Labem (část)	Brozany nad Ohří	12	9						
	Vědomice	2	5						
	Lounky	2	1						
celkem		121	113			3	4		

Krajský úřad Litoměřice 23. ledna 1784

svobodný pán von Reisky (Freyherr von Raiski)
první adjunkt

Modlitebna: 0

Pastor: Byl ustanoven ve Ctiněvsi v Rakovnickém kraji, evangelicko-augsburského náboženství [vyznání].

Samuel Pulliny z království uherského, svůj atestát již předložil krajskému úřadu v Rakovníku.

Revertenti stejní jako ke konci června 1783.

REJSTŘÍK OBCÍ

obec	dominium (správní celek)	sbor v roce 1783
BROZANY NAD OHŘÍ (Markt Brossann)	Roudnice nad Labem ⁶	Ctiněves
BRUSOV (Prausse)	Liběšice (Úštěk)	Habřina
DRŽOVICE (Tirschowitz)	Liběšice (Úštěk)	Habřina
DUBIČNÁ (Eicht Dorf)	Liběšice (Úštěk)	Habřina
HABŘINA (Haber)	Liběšice (Úštěk)	Habřina
HORNÍ/DOLNÍ VYSOKÉ (Wessig)	Liběšice (Úštěk)	Habřina
KONOJEDY (Konojed)	Konojedy	Habřina
LEVÍN (Lewin Stadt)	Liběšice (Úštěk)	Habřina
LEVÍNSKÉ PETROVICE (Petrowitz)	Konojedy	Habřina
LIČENICE (Litschnitz)	Liběšice (Úštěk)	Habřina
LOUČKY (původně Horní a Dolní; Schöna)	Liběšice (Úštěk)	Habřina
LOUNKY (Launken)	Roudnice nad Labem	Ctiněves
MUCKOV (Mutzke)	Liběšice (Úštěk)	Habřina
MUKAŘOV (Munker)	Konojedy	Habřina
NÁČKOVICE (Naschowitz)	Liběšice (Úštěk)	Habřina
NOVÉ KOPISTY (Německé Kopisty, Teutschkopist)	Doksany a Březno ⁷	Ctiněves?
POHORSKO (Hundorf)	Liběšice (Úštěk)	Habřina
SLUKOVÁ (Schnependorf)	Konojedy	Habřina
SRDOV (Zierde)	Liběšice (Úštěk)	Habřina
SVOBODNÁ VES (Freydorf)	Liběšice (Úštěk)	Habřina
VĚDOMICE (Wiedomitz)	Roudnice nad Labem	Ctiněves
VOJNICE (Wunitz)	Libochovice	Ctiněves?
ZELENÁ VES (Gründorf, zatopeno rybníkem Chmelař)	Liběšice (Úštěk)	Habřina

REJSTŘÍK PŘÍJMENÍ

příjmení	obec	dominium (spr. celek)	strany
BÖNISCH (Böhnisch)	Náčkovice	Liběšice (Úštěk)	14, 16
BRINICH (Brinnich, Brünig, Brünnich, Prünnig)	Držovice	Liběšice (Úštěk)	15, 17–18
CZECH	Pohorsko	Liběšice (Úštěk)	24
DITRICH	Náčkovice	Liběšice (Úštěk)	15
EYBICHT (Eybich)	Muckov	Liběšice (Úštěk)	14, 18
HACHE	Náčkovice	Liběšice (Úštěk)	14
HAMMEL	Náčkovice	Liběšice (Úštěk)	15
HEINRICH	Náčkovice	Liběšice (Úštěk)	15, 17
HITZELIUS	Brozany nad Ohří	Roudnice nad Labem ⁶	21
HORKÝ	Brozany nad Ohří	Roudnice nad Labem ⁶	21
CHLUM	Brusov	Liběšice (Úštěk)	24
JANN	Náčkovice	Liběšice (Úštěk)	14
JANN	Loučky	Liběšice (Úštěk)	14–16
KAML	Pohorsko	Liběšice (Úštěk)	24
KAMMEL	Náčkovice	Liběšice (Úštěk)	14
KLINGOHR	Náčkovice	Liběšice (Úštěk)	14–15
KOLOUŠEK	Vědomice	Roudnice nad Labem	11, 20
KOUBA	Brozany nad Ohří	Roudnice nad Labem ⁶	21
KRACMER (Kratschmer)	Loučky	Liběšice (Úštěk)	14

příjmení	obec	dominium (spr. celek)	strany
KUČERA	Brozany nad Ohří	Roudnice nad Labem ⁶	20–21
KÜHNEL	Náčkovice	Liběšice (Úštěk)	14, 16
KÜHNEL	Zelená Ves	Liběšice (Úštěk)	14
LINKE	Muckov	Liběšice (Úštěk)	24
NIC	Vědomice	Roudnice nad Labem	11, 20
NOVOTNÝ	Brozany nad Ohří	Roudnice nad Labem ⁶	20–21
PISKÁČEK	Dobříš	Dobříš (Berounský kraj 1783!)	17
POLÁK	Lounky	Roudnice nad Labem	11, 20
Prünnig	Držovice	Liběšice (Úštěk)	viz Brnich
RAY	Loučky	Liběšice (Úštěk)	24
RICHTER	Náčkovice	Liběšice (Úštěk)	14
RICHTER	Horní/Dolní Vysoké	Liběšice (Úštěk)	24
SCHUBERT (Czubert)	Náčkovice	Liběšice (Úštěk)	14, 16
STELZIG (Stelzig)	Náčkovice	Liběšice (Úštěk)	14
STIPITZ	Zelená Ves	Liběšice (Úštěk)	14
STORM	Habřina	Liběšice (Úštěk)	14
STRNAD	Brozany nad Ohří	Roudnice nad Labem ⁶	21
STRNAD	Lounky	Roudnice nad Labem	11, 20
STROHBAUCH	Náčkovice	Liběšice (Úštěk)	14
ŠMEJKAL	Vojnice	Libochovice	13, 23
TOBIASCH	Náčkovice	Liběšice (Úštěk)	14–15
TOPS	Habřina	Liběšice (Úštěk)	15
TOPS	Zelená Ves	Liběšice (Úštěk)	14
VEGL	Lounky	Roudnice nad Labem	11, 20
WABER	Muckov	Liběšice (Úštěk)	24
WABER	Náčkovice	Liběšice (Úštěk)	14, 16

SEZNAM UŽÍVANÝCH ZKRATEK

- AV.....augsburské (čili augšpurské nebo též luterské) vyznání
AV ČR....Akademie věd České republiky
ČCE.....Českobratrská církev evangelická
c. k.....císařsko-královský
duch.....duchovenský
f.....folio (list)
HV.....helvetské (čili reformované nebo též kalvínské) vyznání
NA.....Národní archiv Praha (dříve Státní ústřední archiv)
P.....Pater (titul římskokatolických kněží)
o. s.....občanské sdružení
R:.....následuje regist (výtah)
SOA.....Státní oblastní archiv
T:.....následuje přesné původní znění (nebo doslovný překlad z latiny či němčiny)
TP.....toleranční patent
Vs.....velkostatek
v.v.i.....veřejná výzkumná instituce
#.....v obsahu a přehledu znamená, že k dominiu jsou dispozici jen informace ve statistikách

SEZNAM ÚŘEDNÍCH OSOB

František Karel Lederer (Franz Karl Lederer), nejvyšší purkrabí a rada Českého gubernia
Joseph Duchet, úředník Českého gubernia
Wolfgang von Schönau, krajský hejtman Litoměřického kraje
Jan Václav Reisky, svobodný pán von Dubnitz (Johann Wenzel Reisky), první adjunkt krajského úřadu Litoměřického kraje
Jan Kašpar von Albeck (Johann Caspar von Albeck), druhý adjunkt krajského úřadu Litoměřického kraje
Jan Václav Christl (Johann Wentzl Christl), c. k. krajský komisař
kapitán von Blaufus, konskripční důstojník pro panství Liběšice (Úštěk) v roce 1783
František Herdiborský, vrchní panství Roudnice nad Labem
František Josef Thun (Frantz Joseph Thun), vrchní panství Liběšice (Úštěk)
František Xaver Gaube (Franz Xaver Gaube), důchodní panství Liběšice (Úštěk)
Jan Jiří Kollig (Johann Georg Kollig), správce panství Konojedy
Jan Laud (Johann Laud), vrchní panství Libochovice

P. Emanuel Arnošt (Emanuel Ernst) hrabě svaté říše římské z Valdštejna, litoměřický biskup
P. Vavřinec Slavík (Laurentius Slavik), oficiální generální duchovenský vikář litoměřické konzistoře
P. Václav Heller (Wenzel Heller), kanovník a konzistoriální rada litoměřické konzistoře
P. František Piller (Franz Piller), konzistoriální rada litoměřické konzistoře
P. Jan Gaube (Joannes Gaube), kaplan v Liběšicích
P. Jan Kunde (Joannes Kunde), kaplan v Křešicích

Samuel Pullini, pastor českého sboru AV v Ctiněvsi
Matěj Markovic, pastor českého sboru AV v Praze
Štěpán Hoszú, pastor německého sboru AV v Rudníku (Heřmanovy Sejfy)

POZNÁMKY KE ZPRACOVÁNÍ LITOMĚŘICKÉHO KRAJE

Archivní doklady týkající se Litoměřického kraje nejsou četné. Pro rok 1782 se týkají vlastně pouze českých obcí náležejících k Roudnickému panství. Bylo by však závažnou chybou nevízt v úvahu i události z počátku roku 1783 v obvodu příštího německého sboru v Habřině na panství Liběšice (Úštěk), které bezprostředně navazovaly na předběžné dění v této oblasti již v roce 1782.

Různě zaznamenaná příjmení byla sjednocena pro rejstřík jako obvykle. V kraji s převahou německy mluvícího obyvatelstva jsme se v souladu s doporučením Národního archivu ČR uchýlili k uvádění jmen a příjmení v českém přepise, bezprostředně doprovázené v závorce německým zněním, které má oporu v pramenech.

Nestandardní příslušnost městyse Brozany nad Ohří a vsi Nové Kopisty k dominiu (správnímu celku josefínského administrativního členění české země) byla podrobně pojednána v poznámkách pod čarou č. 1 a č. 2.